

ONDERWERP
Quickscan Zonnepark Bommel

ONZE REFERENTIE
079076307 0.11

DATUM
23-2-2017

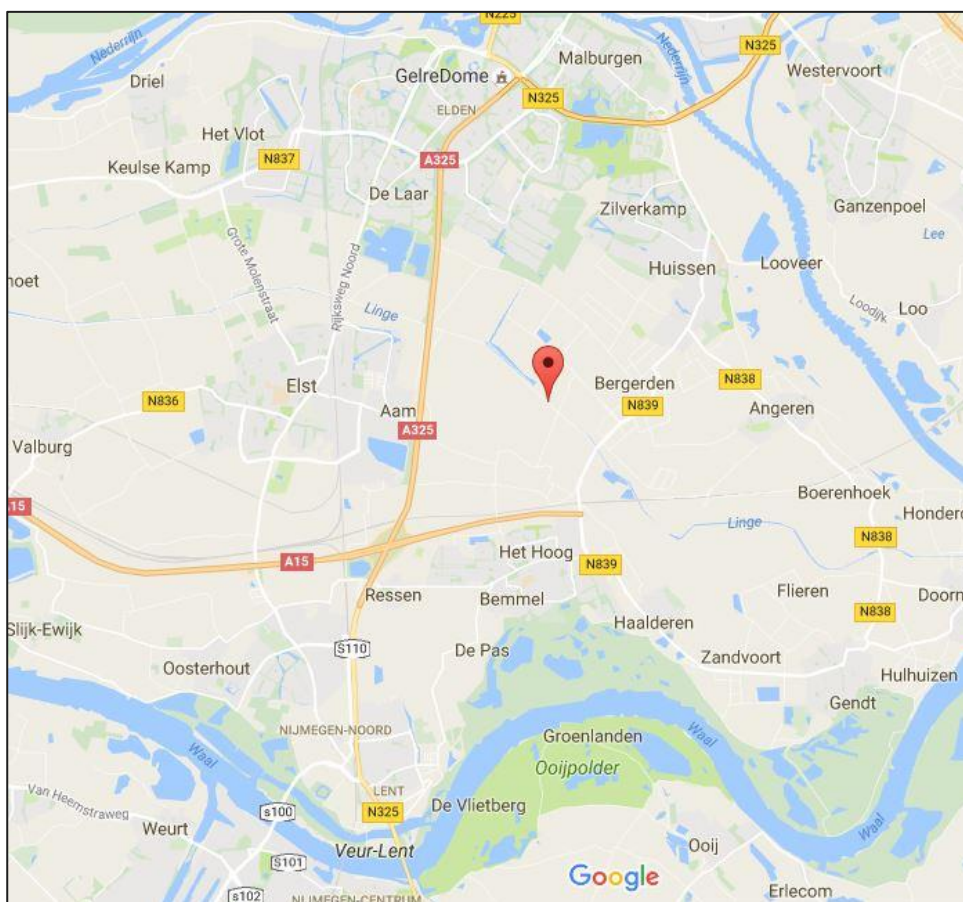
VAN
Jennifer van Kolck

Inleiding

Aanleiding en doel

KRONOS Solar Projects heeft een locatiestudie door Arcadis laten uitvoeren binnen Nederland om te komen tot een aantal geschikte locaties waar zonneparken gerealiseerd kunnen worden. Nederland heeft zichzelf tot doel gesteld voor 20% van het energieverbruik te voorzien uit duurzame, hernieuwbare bronnen in 2020. Zonne-energie vormt daarvoor een van de pijlers om dit doel te bereiken. KRONOS, een wereldwijd gerenommeerd bedrijf in zonne-energie, wil een bijdrage leveren om deze ambitie waar te maken. Voor de voorgenomen ontwikkelingen is het van belang om mogelijke knelpunten in het kader van Natuurwetgeving- en beleid in kaart te brengen. Hiertoe is de onderliggende quickscan natuurwetgeving opgesteld

Uit de locatiestudie is gebleken dat de locatie gelegen aan de Lingewal 14 te Bommel geschikt is om een park te realiseren. Het is goed bereikbaar en voldoet aan de minimaal vereiste oppervlakte. De locatie bevindt zich nabij knooppunt Ressen tussen de A15, A325 en N839 in, tussen Arnhem en Nijmegen in (zie figuur 1).

Figuur 1 Locatie te realiseren zonnepark

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en projecten dient rekening te worden gehouden met beschermde soorten en beschermde gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) en beschermde gebieden die onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Werkzaamheden die schadelijk zijn voor deze soorten en/of gebieden, zijn niet zonder meer toegestaan. In onderliggend memo wordt daarom aan deze kaders getoetst.

Beschermde gebieden in het kader van de Wnb zijn daarbij niet meegenomen. Het plangebied is niet gelegen binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Rijntakken, gelegen op een afstand van 3,5 kilometer. Vanwege de tijdelijke aard van de aanlegwerkzaamheden, de ligging van het plangebied nabij twee snelwegen, omsloten door stedelijk gebied en de afstand tussen het plangebied en het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is dit kader niet relevant.

Werkwijze

Om te beoordelen of effecten op beschermde soorten kunnen optreden, wordt dit in eerste instantie beoordeeld middels een verkennende toets, de zogenaamde quickscan. Deze quickscan heeft tot doel de waarde van het plangebied voor beschermde soorten in beeld te brengen en te voorzien in een eerste inschatting van mogelijke effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten. Op basis hiervan wordt de activiteit getoetst aan de verbodsbepalingen van de Wnb en wordt bepaald of er maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen.

Voor de uitvoering van de quickscan is voorafgaand aan het veldbezoek een bureauonderzoek uitgevoerd, hierbij is aandacht besteed aan de aanwezige natuurwaarden en het wettelijk kader van de soortbescherming van de Wnb en aan het beleid van de Provinciale ruimtelijke verordening. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), geraadpleegd op 21-02-2017. Waarnemingen van aangetroffen soorten over een periode van de afgelopen vijf jaar zijn uit de database gefilterd. Er is hierbij rekening gehouden met Europees beschermde soorten, waarvoor een norm van drie jaar geldt voor geldigheid van waargenomen individuen.
- Synbiosys, Alterra: www.synbiosys.alterra.nl/
- Interactieve kaart van het Natuurbeheerplan van de provincie Gelderland: <http://flamingo.prvglid.nl/viewer/app/Natuurbeheerplan>

Aansluitend is een veldbezoek uitgevoerd op 31 augustus 2016 door Jennifer van Kolck, ecooloog van Arcadis. Dit onderzoek had het karakter van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. De temperatuur was 27 °C, onbewolkt en windstil. Tijdens deze habitatgeschiktheidsbeoordeling is voor alle relevante soortgroepen een beoordeling gedaan van de functie van het plangebied als leefgebied of verblijfplaats. Tijdens het veldbezoek zijn geen doelgerichte soorteninventarisaties uitgevoerd. Waarnemingen van beschermde soorten zijn wel genoteerd. Tijdens het veldbezoek waren koeien aanwezig.

Leeswijzer

In het hoofdstuk hieronder is het juridisch kader van de soortbescherming van de Wnb en het beleidskader van het Natuurnetwerk Nederland kort beschreven. Vervolgens is een beschrijving van het huidige en toekomstige plangebied opgenomen en zijn de resultaten van het bureau- en veldbezoek beschreven. Daarnaast worden mogelijk negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen op aanwezige soorten beschreven en is een toetsing aan de verbodsbepalingen van de soortbescherming van de Wnb opgenomen. Hierna wordt de toetsing aan het Natuurnetwerk Nederland beschreven en ten slotte zijn de te nemen vervolgstappen en de conclusie van het onderzoek opgenomen.

Juridisch kader

Wet natuurbescherming: soortbescherming

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van het onderdeel soortbescherming gegeven, wat relevant is voor onderliggende toetsing, de relevante artikelen zijn opgenomen in Bijlage A.

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Vogelrichtlijnsoorten
- Habitatrichtlijnsoorten
- Andere soorten

Vogelrichtlijnsoorten

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Habitatrichtlijnsoorten

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; (**art. 3.5 lid 1**)

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; (**art. 3.5, lid 5**)

De bijlagen zijn zeer uitgebreid en er staan ook veel soorten op genoemd die van nature niet in Nederland voorkomen. In 0 is een overzicht opgenomen van het deel dat van nature in Nederland voorkomt.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet (**art. 3.10, lid 1 onder a en c**). Deze lijst is opgenomen als 0.

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van vogels verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (**art. 3.1 lid 1**), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (**art. 3.1 lid 2**), het rapen of onder zich hebben van eieren (**art. 3.1 lid 3**) en het opzettelijk storen van vogels (**art. 3.1 lid 4**). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (**art. 3.1 lid 5**).

Ten aanzien van de overige Europees beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (**art 3.5 lid 1**), het opzettelijk verstoren (**art 3.5 lid 2**), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (**art 3.5 lid 3**) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (**art 3.5 lid 4**). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (**art 3.5 lid 5**).

Ten aanzien van de nationaal beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen (**art 3.10 lid 1 onder a**) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (**art 3.10 lid 1 onder b**). Ten aanzien van de nationaal beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen (**art 3.10 lid 1 onder c**).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van EZ vastgestelde gedragcode (**art. 3.31 lid 1**). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of berm, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik;
- d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van EZ kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (**art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2**). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van EZ en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van EZ het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie. Hieronder is een overzicht opgenomen van de vrijstellingen¹ die in de provincie Gelderland gelden.

¹ Vrijstelling is beschikbaar op https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/Vergunningen-en-ontheffingen/vrijstelling_soorten_ruimtelijke_inrichting_en_beheer_en_onderhoud.pdf

Zoogdieren	Huisspitsmuis	Amfibieën
Aardmuis	Konijn	Bastaardkikker
Bosmuis	Ondergrondse woelmuis	Bruine kikker
Bunzing	Ree	Gewone pad
Dwergmuis	Rosse woelmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Tweekleurige bosspitsmuis	Meerkikker
Egel	Veldmuis	
Gewone bosspitsmuis	Vos	
Haas	Wezel	
Hermelijn	Woelrat	

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden (art 3.3 lid 1,3; 3.8 lid 1,3, 3.10 lid 2). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waar aan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor **Vogelrichtlijnsoorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.3 lid 4):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor **Habitatrichtlijnsoorten** kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: (art 3.8 lid 5):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **Andere soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

6. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
7. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;

8. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
9. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
10. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
11. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
12. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
13. in het algemeen belang.

Aanhaken bij de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO)

Er kan voor worden gekozen geen ontheffing Wnb aan te vragen, maar de toestemming aan te laten haken bij de Omgevingsvergunning. In dat geval dient het betreffende onderzoek gevoegd te worden bij de aanvraag Omgevingsvergunning. Het bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunning vraagt vervolgens een verklaring van geen bedenking (vvgb) aan bij het bevoegd gezag Wnb. De voorwaarden waaronder de vvgb wordt afgegeven maken vervolgens onderdeel uit van de Omgevingsvergunning. Wanneer ervoor wordt gekozen de toestemming Wnb niet aan te laten haken, moet de ontheffing Wnb zijn aangevraagd voordat de Omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

Natuurnetwerk Nederland

In Gelderland zijn volgens de Omgevingsverordening twee verschillende soorten natuurgebieden aangewezen: het Gelder Natuurnetwerk (GNN) en Groen ontwikkelingszone (GO). De bescherming van deze gebieden is opgenomen in respectievelijk artikel 2.7.1.1 en 2.7.2.1 van de Omgevingsverordening Gelderland². In deze artikelen is beschreven dat ingrepen in de GNN en grootschalige ontwikkelingen die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van de GO ter plaatse niet plaats mogen vinden, tenzij:

- geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
- de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd. In de artikelen 2.7.1.1, derde tot en met zesde lid en 2.7.1.3 is beschreven op welke wijze compensatie plaats moet vinden.

---

² Omgevingsverordening Gelderland, Gedeputeerde Staten van Gelderland Gelet op het besluit van Provinciale Staten, PS2014-51, d.d. 24 september 2014.

Plangebied en werkzaamheden

Huidige situatie

Het plangebied voor het ontwikkelen van een zonnepark bevindt zich tussen de Lingewal 14 en de Vergert in Bemmel. Het plangebied is ongeveer 19 hectare groot en wordt omringd door gronden die in agrarisch gebruik zijn. In de huidige situatie is de locatie in gebruik als grasland en wordt begraasd door koeien. Door het terrein heen lopen diverse sloten. Alle sloten zijn zeer voedselrijk. In het plangebied is 1 brede sloot van enkele meters breed (zie blauwe lijn in Figuur 2), deze sloot heeft zeer helder water, enkele watervegetatie en geen oevervegetatie. Deze sloot bevindt zich langs de zuidelijke rand van het plangebied. De andere sloten in het plangebied zijn volledig begroeid met oevervegetatie en hebben een klein laagje water. Er staan geen bomen in het gebied zelf. Zie voor een luchtfoto en de omlijning van het plangebied Figuur 2.

Figuur 2. Luchtfoto van het plangebied. Het plangebied is met rood omlijnd.

Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied:

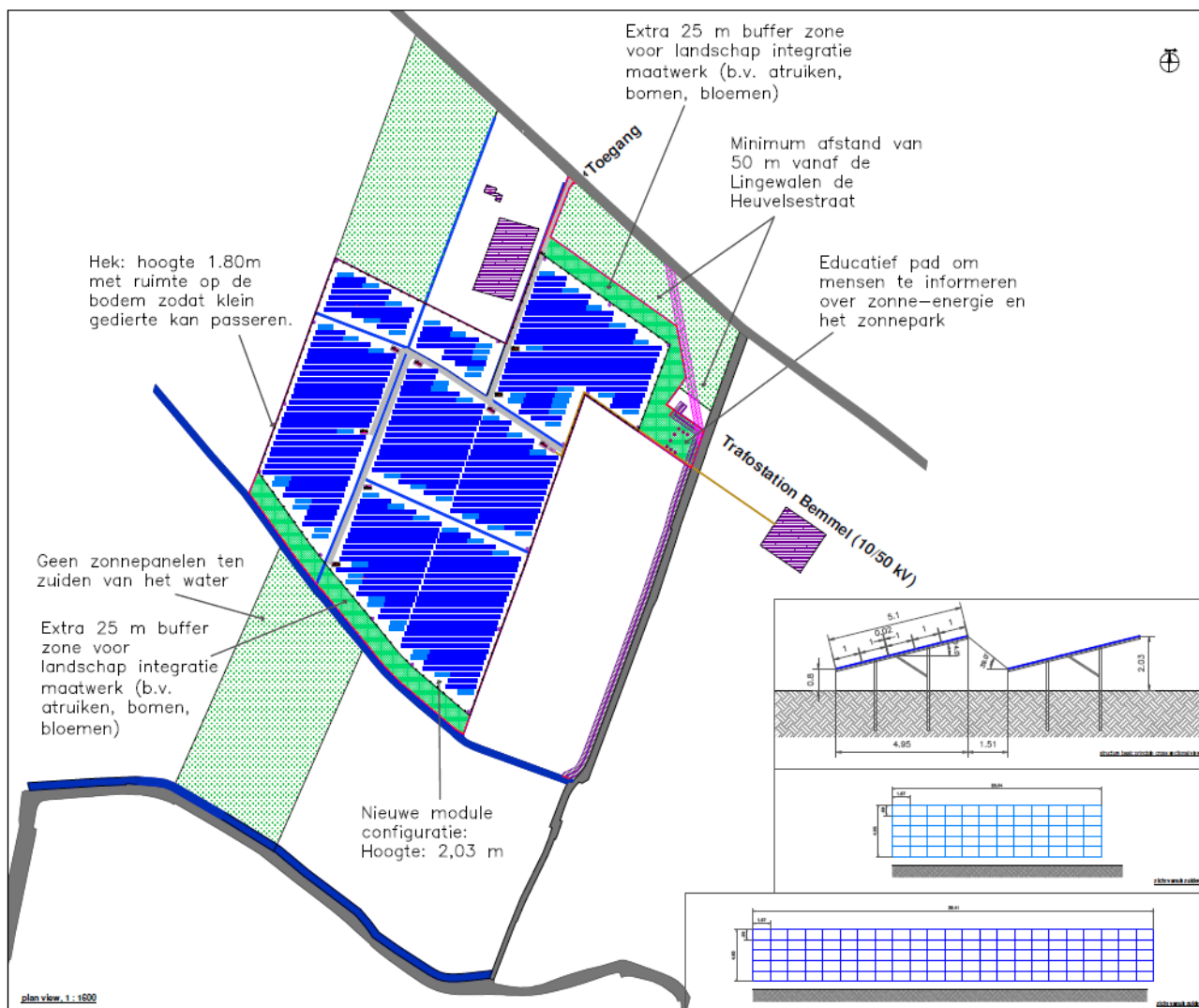

Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie worden in het perceel zonnepanelen geplaatst, zie Figuur 3. Het terrein zal begroeid blijven met gras. Het zonnepark zelf zal bestaan uit montageframes waarop zonnepanelen worden geplaatst. Tijdens de uitvoering zullen er geulen worden gegraven van ongeveer 80 cm diep waarin de kabels worden gelegd. Tevens wordt er een hek om het plot geplaatst vanwege de veiligheid en het beschermen van de apparatuur. Vervolgens worden de montageframes geplaatst waarbij stalen palen tot een diepte van 1,5 meter in de grond worden aangebracht. Op deze frames worden vervolgens de zonnepanelen geplaatst. Tot slot worden er transformatorhuisjes geplaatst.

Ten behoeve van de aanleg van het zonnepark wordt voor de toetsing uitgegaan van het volgende:

- Om de frames voor de zonnepanelen te plaatsen, wordt er mogelijk geheid;
- De werkzaamheden vinden plaats in 2018;
- De werkzaamheden vinden overdag plaats;
- Er wordt geen water gedempt en er wordt niet in de sloten in en rondom het plangebied gewerkt;
- Er worden geen gebouwen gesloopt.

Figuur 3. Toekomstige situatie plangebied (de blauwe lijnen betreffen de zonnepanelen).

Wet natuurbescherming

Aanwezigheid soorten

De volgende tabel geeft een overzicht van de functie van het plangebied voor verschillende soortgroepen, geschiktheid van het habitat, en van waarnemingen van beschermde soorten op de locatie en directe omgeving van het plangebied. Of de werkzaamheden daadwerkelijk effecten hebben op de aanwezige soorten wordt in het volgende hoofdstuk bepaald.

Tabel 1 Aanwezigheid en functie leefgebied beschermde soorten op en rond het plangebied per relevante soortgroep

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
Planten	De nationaal beschermde kleine wolfsmelk is waargenomen aan de oostelijke rand van het plangebied. Het plangebied ligt daarnaast binnen het verspreidingsgebied van de volgende soorten: brede wolfsmelk, dreps, groot spiegelklokje, kleine wolfsmelk, smalle raai, wilde averuit, wilde ridderspoor, zandwolfsmelk.	Het plangebied bestaat uit voedselrijke graslanden. In de oevervegetaties van de sloten zijn algemeen voorkomende soorten zoals riet, lisdodde en akkerdistels waargenomen. Het water in de sloten is helder met watervegetatie en voedselrijk. Er staan geen bomen in het gebied. De beschermde planten zoals hiernaast genoemd, komen mogelijk voor in de bermen van het plangebied, langs wegen. Hier zijn de omstandigheden schraler en zijn mogelijk geschikte groeiplaatsen voor deze soorten aanwezig.	De aanwezigheid van de beschermde plantensoorten brede wolfsmelk, dreps, groot spiegelklokje, kleine wolfsmelk, smalle raai, wilde averuit, wilde ridderspoor, zandwolfsmelk in de bermen van de wegen binnen/langs het plangebied is niet uitgesloten .
Broedvogels	<p><i>Algemene broedvogels</i> In het plangebied en de directe omgeving komen verschillende soorten vogels voor. Er zijn verschillende broedvogels van open gebied, zoals Kievit, scholekster en grutto, en watervogels zoals wilde eend en meerkoet waargenomen. Daarnaast zijn vogels van riet en struweel waargenomen, zoals heggenmus, rietzanger en winterkoning.</p> <p><i>Broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties:</i> In het plangebied en de directe omgeving zijn de buizerd, havik, gierzwaluw, huismus en torenvalk waargenomen. Ter plaatse van de boerderij aan de Lingewal 14 is een territorium van steenuil vastgesteld.</p>	<p><i>Algemene broedvogels</i> Tijdens het veldbezoek zijn zwaluwen (boerenzwaluw of huiszwaluw), holenduif, kauwen en zwarte kraaien waargenomen. Voor deze soorten zijn binnen het plangebied geen geschikte broedlocaties aanwezig omdat geen opgaande vegetatie aanwezig is. Eén watergang is diep en breed genoeg om leefgebied te bieden voor watervogels (zie blauwe lijn Figuur 2). Echter in deze watergang is geen oevervegetatie aanwezig en tijdens het veldbezoek zijn geen watervogels waargenomen. De overige watergangen zijn te ondiep en overgroeid met vegetatie om geschikt leefgebied te bieden voor watervogels. Het plangebied biedt geschikt broedgebied voor weidevogels die op de grond broeden.</p> <p><i>Broedvogel met jaarrond beschermde nestlocaties:</i> In de bomen rondom het plangebied zijn geen nesten waargenomen. Er zijn binnen het plangebied geen geschikte nestlocaties aanwezig voor roofvogels zoals hiernaast genoemd. Het plangebied is wel geschikt als foerageergebied voor deze soorten.</p> <p>Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen op de boerderij aan de Lingewal 14. Mogelijk biedt de koeienstal wel nestlocaties voor zwaluwen. Ter hoogte van de boerderij is een territorium van steenuil aanwezig. Het plangebied is marginaal geschikt als foerageergebied voor de steenuil vanwege het ontbreken van kleinschalige landschapselementen als houtwallen, fruitbomen in boomgaarden en ruigte- en rommelhoekjes.</p>	<p>De aanwezigheid van vogels die op de grond broeden, kan niet worden uitgesloten.</p> <p>Het gebruik van het plangebied als foerageergebied voor zwaluwen (boerenzwaluw of huiszwaluw) is vastgesteld.</p> <p>De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van roofvogels is uitgesloten. Maar gebruik van het plangebied door buizerd, torenvalk en havik kan niet worden uitgesloten.</p> <p>Aanwezigheid van nestlocaties van zwaluw en steenuil en gebruik van het plangebied als foerageergebied is niet uitgesloten.</p>

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
Grondgebonden zoogdieren	In het plangebied en de directe omgeving is alleen de haas waargenomen. Het plangebied ligt wel binnen het verspreidingsgebied van verschillende nationaal beschermde grondgebonden zoogdieren zoals waterspitsmuis, das, steenmarter en meer algemeen voorkomende soorten als wezel, bunzing, hermelijn, veldmuis, egel en vos. Europees beschermde soorten zijn niet waargenomen, het plangebied ligt ook niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.	Tijdens het veldbezoek is een muizenhol waargenomen. Het plangebied is geschikt voor deze en andere algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren zoals hiernaast genoemd. De boer ziet regelmatig hazen op de akkers. Steenmarter en das komen mogelijk incidenteel binnen het plangebied voor om te foerageren. Er zijn geen geschikte verblijfplaatsen voor deze soorten aanwezig. Door de voedselrijke omgeving, de smalle oeverranden en het kleine laagje water in de sloten biedt het plangebied geen geschikt habitat voor de waterspitsmuis.	De (potentiele) functie van het plangebied voor algemeen voorkomende soorten als haas, wezel, bunzing, hermelijn, veldmuis, egel en vos is vastgesteld . Het gebruik van het plangebied als foerageergebied door das en steenmarter is niet uitgesloten . De aanwezigheid van leefgebied van waterspitsmuis is uitgesloten .
Vleermuizen	In het plangebied en de directe omgeving zijn geen vleermuizen waargenomen. Het plangebied is wel gelegen binnen het verspreidingsgebied van vleermuizen als gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger.	Binnen het plangebied zijn geen geschikte verblijfsmogelijkheden aanwezig vanwege het ontbreken van bebouwing en bomen. De boerderij aan de Lingewal 14 heeft geen open stootvoegen, maar wel een schuin dak met dakpannen. Onder de dakpannen zouden vleermuizen een verblijfplaats kunnen hebben. In de bomen rondom het plangebied zijn geen holtes waargenomen. Doordat de bomen in een lange rij langs de weg staan, kan de bomenrij als vliegroute of foerageergebied gebruikt worden.	De aanwezigheid van verblijfplaatsen voor Europees beschermde vleermuizen binnen het plangebied is uitgesloten . De functie van het plangebied en directe omgeving als foerageergebied en vliegroute is niet uitgesloten .
Amfibieën	In het plangebied en de directe omgeving zijn geen beschermde amfibieën waargenomen. Het plangebied ligt wel in het verspreidingsgebied van algemeen voorkomende en nationaal beschermde amfibieën zoals de bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad en daarnaast in dat van de Europees beschermde kamsalamander rugstreepad en poelkikker (RAVON).	Tijdens het veldbezoek zijn veel bastaardkikkers waargenomen. Het plangebied biedt geschikt leefgebied voor de kleine watersalamander, bruine kikker en voor gewone pad. Dit betreffen nationaal beschermde soorten. Alle sloten in het plangebied, behalve 1 brede sloot (zie blauwe lijn Figuur 2) zijn volledig overgroeid en hebben enkele een klein laagje water. Door het agrarisch gebruik van het plangebied zijn de sloten voedselrijk. De brede sloot heeft geen oeverbegroeiing. Deze watergangen bieden dan ook geen geschikt leefgebied voor de poelkikker en kamsalamander. Voor rugstreepad is eveneens geen geschikt habitat aanwezig.	De aanwezigheid van de nationaal beschermde soorten als kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad kan niet worden uitgesloten . De aanwezigheid van Europees beschermde soorten is uitgesloten .
Reptielen	In het plangebied en de directe omgeving zijn geen waarnemingen van reptielen bekend. Het plangebied ligt ook niet binnen het verspreidingsgebied van reptielen (RAVON).	Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor reptielen	De aanwezigheid van reptielen is uitgesloten .
Vissen	In het plangebied en de directe omgeving zijn geen beschermde vissen waargenomen. Het plangebied ligt wel binnen het verspreidingsgebied van de nationaal beschermde	Alle sloten in het plangebied, behalve 1 brede sloot (zie blauwe lijn Figuur 2) zijn volledig overgroeid en hebben enkel een klein laagje water. Hierdoor bieden de watergangen geen geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper.	De aanwezigheid van beschermde vissen is uitgesloten .

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
	grote modderkruiper (RAVON).	De brede sloot heeft onderwatervegetatie, maar door het ontbreken van rijke oever- en onderwatervegetatie biedt de brede sloot ook geen geschikt leefgebied voor de grote modderkruiper.	
Overige soorten	Tijdens het bureauonderzoek is geen informatie gevonden over aanwezigheid van overige beschermde soorten. Het plangebied ligt binnen het verspreidingsgebied van de nationaal beschermde grote vos en sleedoornpage (Vlinderstichting).	Het plangebied biedt geen geschikt habitat voor dagvlinders, libellen en overige ongewervelde. Gezien de voedselrijke en intensief beheerde omstandigheden worden geen beschermde soorten in het plangebied verwacht. Er is ook geen geschikt habitat voor grote vos en sleedoornpage aanwezig.	De aanwezigheid van overige beschermde soorten kan worden uitgesloten .

Effectbeschrijving

Ten aanzien van de in het kader van de Wnb beschermde soorten (zowel Europees als nationaal beschermd) zijn mogelijk effecten te verwachten bij het uitvoeren van werkzaamheden, als weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 2 Effecten per soortgroep als gevolg van de werkzaamheden

Soortgroep	Mogelijke effecten
Planten Brede wolfsmelk, dreps, groot spiegelklokje, kleine wolfsmelk, smalle raai, wilde averuit, wilde ridderspoor, zandwolfsmelk	Indien er werkzaamheden worden uitgevoerd zoals graven, of anderszins aantasten van de bodem ter plaatse van de bermen langs de wegen binnen het plangebied, is mogelijk sprake van aantasting van groeiplaatsen van beschermde planten.
Algemene broedvogels Weidevogels en algemene broedvogels	Bij het uitvoeren van werkzaamheden binnen het broedseizoen is mogelijk sprake van aantasting van nestlocaties en daarmee van broedsels en nesten van algemene broedvogels die broeden op de grond. Er worden geen bomen/ struweel gekapt, er is dan ook geen sprake van aantasting van jaarrond beschermde nesten of van nesten van algemene broedvogels van bos/ struweel. Er is mogelijk sprake van verstoring van broedende vogels van verschillende soorten broedvogels. Voor de duur van de werkzaamheden is het plangebied minder geschikt als leefgebied. Daarnaast is mogelijk sprake van verstoring van foerageergebied, maar in de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Vogels uit het plangebied wijken bij aanvang van de werkzaamheden uit. De verstoring is tijdelijk. Na afronding van de werkzaamheden is het plangebied voor een aantal soorten minder geschikt als foerageergebied. Vooral weidevogels mijden opgaande elementen in graslanden, dus voor deze soorten neemt de functie van het projectgebied af. Voor deze soorten zijn echter voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig.
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten Havik, buizerd, torenvalk, zwaluw en steenuil	Er zijn geen nestlocaties aanwezig binnen het plangebied. Wel vormt de boerderij aan de Lingewal 14 geschikte broedlocaties voor zwaluw en steenuil. Deze wordt niet aangetast, waarmee geen sprake is van effecten als gevolg van aantasting van de nestlocaties. Wel is mogelijk sprake van verstoring bij het werken binnen het broedseizoen, dit betreft met name de heiverkzaamheden. Omdat op en rondom de boerderij altijd sprake is van activiteit zijn overige activiteiten naar verwachting niet verstorend. Het plangebied vormt geschikt foerageergebied voor enkele broedvogels met jaarrond beschermd nest, waaronder buizerd, zwaluw (boerenzwaluw of huiszwaluw) en havik. De werkzaamheden zorgen ervoor dat het foerageergebied wordt verstoord en daardoor tijdelijk ongeschikt wordt. In de exploitatiefase zal de functionaliteit van het plangebied als foerageergebied afnemen maar niet volledig verdwijnen. De grasvegetatie blijft voor het grootste deel behouden. Roofvogels hebben een groot territorium, de omvang van het perceel is gering en de heeft geen functie die andere delen in de omgeving niet kunnen vervullen. Het territorium van torenvalk is bijvoorbeeld 25-100 ha ³ . Verder kunnen ze aan de randen of langs de paden van het gebied jagen. Effecten zijn daarmee uitgesloten. De steenuil foerageert in cultuurlandschap met voldoende landschappelijke elementen om te rusten en zich te verschuilen. Binnen de omgeving van het plangebied is optimaal foerageergebied aanwezig ter hoogte van de aanwezige woningen met tuinen. Het plangebied vormt slechts marginaal geschikt foerageergebied vanwege het ontbreken van kleinschalige, landschappelijke elementen. In de toekomstige situatie is het plangebied in vergelijkbare mate geschikt als foerageergebied. De randen van het plangebied worden bovendien natuurlijk ingericht: er wordt een kruidenrijke zone gerealiseerd of bomen/ struweel aangeplant. Daarmee wordt het plangebied in de huidige situatie geschikter als leefgebied voor steenuil. Effecten zijn daarmee ook voor wat betreft steenuil uitgesloten.

³ Sierdsema, H., 1995. Broedvogels en beheer, het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. SOVON-onderzoeksrapport 1995/4, Staatsbosbeheerrapport 1995-1.

Steenmarter	De steenmarter is een zeer flexibele soort, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden waar de soort naar kan uitwijken tijdens de werkzaamheden. Effecten als gevolg van verstoring of het onopzettelijk doden van individuen zijn daarmee uitgesloten. Na uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied.
Das	Als gevolg van de werkzaamheden worden mogelijk incidenteel voorkomende individuen binnen het gebied weggejaagd. In de omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig waar dieren naar kunnen uitwijken. Effecten als gevolg van verstoring of het onopzettelijk doden van individuen zijn daarmee uitgesloten. Na uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied.
Overige grondgebonden zoogdieren Haas, wezel, bunzing, hermelijn, veldmuis, egel en vos	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. Daarnaast leiden de werkzaamheden mogelijk tot verstoring van leefgebied. Deze effecten zijn tijdelijk en in de omgeving is voldoende alternatief leefgebied aanwezig waar soorten naar kunnen uitwijken. Effecten als gevolg van verstoring zijn dan ook uitgesloten. Na uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als leefgebied.
Vleermuizen Gewone en ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger	Voor de aanleg van het zonnepark worden geen bomen of bebouwing verwijderd en wordt er niet gewerkt in de avond of nacht (dus geen lichtverstoring). Hierdoor worden negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied uitgesloten. Omdat werkzaamheden overdag worden uitgevoerd, is ook geen sprake van verstoring van foerageergebied van vleermuizen. Na uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als foerageergebied. In de omgeving is daarnaast voldoende alternatief foerageergebied aanwezig waar de dieren naar kunnen uitwijken. Effecten zijn daarmee uitgesloten.
Amfibieën Kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van algemeen voorkomende amfibieën die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. Daarnaast leiden de werkzaamheden mogelijk tot verstoring van leefgebied. Deze effecten zijn tijdelijk en in de omgeving is voldoende alternatief leefgebied aanwezig waar soorten naar kunnen uitwijken. Effecten als gevolg van verstoring zijn dan ook uitgesloten. Na uitvoering van de werkzaamheden is het plangebied opnieuw geschikt als leefgebied.

Toetsing Wnb

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is nog geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de conclusie.

Tabel 3 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Algemene broedvogels Weidevogels en algemene broedvogels	X	X		X	Alle werkzaamheden
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten Havik, buizerd, torenvalk, zwaluw en steenuil				X	Alle werkzaamheden

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Tabel 4 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Planten Brede wolfsmelk, dreps, groot spiegelklokje, kleine wolfsmelk, smalle raai, wilde averuit, wilde ridderspoor, zandwolfsmelk			X	Werkzaamheden ter plaatse van bermen van wegen binnen plangebied
Overige grondgebonden zoogdieren Haas, wezel, bunzing, hermelijn, veldmuis, egel en vos	X	X		Alle werkzaamheden
Amfibieën Kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad	X	X		Alle werkzaamheden

Verbodsbepalingen:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Vrijstellingen en gedragscode

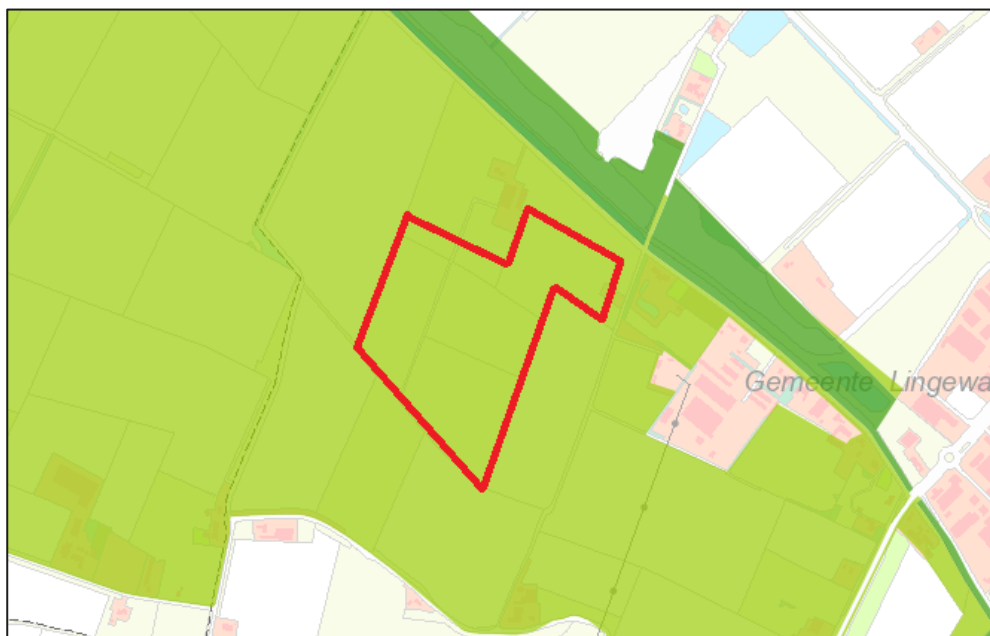
Gedeputeerde staten van de provincie Groningen heeft voor algemeen voorkomende ‘andere’ soorten een generieke vrijstelling ten behoeve voor ruimtelijke ingrepen afgegeven. Er geldt dan ook een vrijstelling voor de binnen het plangebied voorkomende algemene soorten grondgebonden zoogdieren (haas, wezel, bunzing, hermelijn, veldmuis, egel en vos) en amfibieën (kleine watersalamander, bruine kikker en gewone pad). Wel dienen in het kader van de algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) maatregelen te worden getroffen om voldoende zorg in acht te nemen voor aanwezige beschermde en niet beschermde soorten.

Voor de andere voorkomende soorten, algemene broedvogels en broedvogels met jaarrond beschermd nest (zwaluw en steenuil) geldt geen vrijstelling en is het ook niet mogelijk te werken met een gedragscode. Voor deze soorten moeten mitigerende maatregelen worden getroffen om effecten te voorkomen, zie de conclusie.

Gelders Natuurnetwerk

Ligging

Het plangebied ligt in een zone die is aangewezen als Groene ontwikkelingszone (hierna GO), zie Figuur 4.

Figuur 4. GNN (donkergroen) en GO (lichtgroen) in en rond het plangebied. De omtrek van het plangebied is met de rode lijn bij benadering aangegeven.

Toetsing

Het plangebied is gelegen in de GO. De doelstelling van Groene ontwikkelingszones is ruimte voor economische ontwikkeling in combinatie met een substantiële versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijke vervlochten zijn met het Gelders Natuurnetwerk (GNN). Het betreft hierbij vooral landbouwgrond.

Volgens artikel 2.7.2.1 van de Omgevingsverordening Gelderland zijn “nieuwe grootschalige ontwikkelingen die leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van het betreffende gebied”. Grootschalige ontwikkeling is niet gedefinieerd in de Omgevingsverordening: uitgangspunt is dat de kernkwaliteiten van het gebied niet achteruit mogen gaan. Er dient een nadere toetsing te worden uitgevoerd om de effecten op de kernkwaliteiten van de GO nader in beeld te brengen. Hierbij wordt ook een eventuele compensatieverplichting in beeld gebracht.

Conclusie

Mitigerende maatregelen

Algemene zorgplicht:

- Let vanuit de algemene zorgplicht tijdens de werkzaamheden continu op de aanwezigheid van al dan niet beschermde planten en dieren. Bij aantreffen van dieren en planten moet worden voorkomen dat deze gedood of verwond c.q. (bij planten) onnodig aangetast worden.
- Werk zoveel mogelijk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten. In het geval dat een ingreep toch samenvalt met de aanwezigheid van beschermde soorten, neem in overleg met een deskundig ecooloog passende maatregelen of zoek naar een andere oplossing.

Planten:

- Bij het uitvoeren van werkzaamheden/ aantasten van bermen van wegen zoals weergegeven op Figuur 5: controleer voorafgaand aan de start van de werkzaamheden, in de periode juni-juli, of beschermde planten aanwezig zijn. Indien dit het geval is, tref maatregelen in overleg met een deskundig ecooloog.

Figuur 5. Luchtfoto van het plangebied. Het plangebied is oranje omlijnd. De gele lijnen geven weer waar controle op planten dient plaats te vinden.

Algemene broedvogels

- Start de werkzaamheden minimaal buiten het broedseizoen⁴. Hierdoor wordt het gebied verstoord, waardoor het ongeschikt wordt voor vogels die mogelijk binnen het plangebied op de grond broeden.

⁴ Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Steenuil

- Voer heiwerkzaamheden uit buiten de gevoelige periode van voortplanting van de steenuil, buiten de periode van februari tot en met juli, om verstoring te voorkomen.

Conclusie

- Wanneer bovenstaande mitigerende maatregelen voor beschermde soorten worden genomen, is er in het kader van de Wnb geen conflict voorzien met het voornemen.

BIJLAGE A RELEVANTE ARTIKELEN WET NATUURBESCHERMING

Relevante artikelen soortbescherming

HOOFDSTUK 1

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
  - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
  - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
  - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
3. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

HOOFDSTUK 3

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
3. Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van:
  - a. de verboden, bedoeld in artikel 3.2, eerste lid, ten aanzien van vogels, dood of levend, of gemakkelijk herkenbare delen daarvan, of ten aanzien van uit deze vogels verkregen producten van daarbij aangewezen soorten, of
  - b. regels, gesteld krachtens artikel 3.2, vierde lid.
4. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
  - b. zij is nodig:
    - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
    - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
    - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
    - 4°. ter bescherming van flora of fauna;
    - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
    - 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
  - c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
2. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
3. Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, of van regels gesteld krachtens artikel 3.7, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.
4. Bij de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, kan worden bepaald dat gedeputeerde staten ontheffing kunnen verlenen, of dat provinciale staten bij verordening vrijstelling kunnen verlenen, van bij de maatregel aangewezen regels.
5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
  - b. zij is nodig:
    - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
    - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
    - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
    - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
    - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
  - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
  - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
  - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
  - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
  - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;

- b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
- h. in het algemeen belang.

Artikel 3.31

1. De verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid, 3.5, 3.6 tweede lid, of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding, zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:
  - a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
  - b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
  - c. een bestendig gebruik, of
  - d. ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

BIJLAGE B BESCHERMDE SOORTEN ART. 3.5

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Zoogdieren (overig)			
Bever	x		
Hamster	x	x	
Hazelmuis	x		
Lynx	x		
Noordse woelmuis	x		
Otter	x	x	
Wilde kat	x		
Zoogdieren (vleermuizen)			
Baardvleermuis	x	x	
Bechstein's vleermuis	x	x	
Bosvleermuis	x	x	
Brandt's vleermuis	x	x	
Dwergvleermuis	x		
Franjestaart	x	x	
Grijze grootoorvleermuis	x	x	
Grootoorvleermuis	x	x	
Grote hoefijzerneus	x	x	
Grote rosse vleermuis	x	x	
Ingekorven vleermuis	x	x	
Kleine dwergvleermuis	x		
Kleine hoefijzerneus	x	x	
Laatvlieger	x	x	
Meervleermuis	x	x	
Mopsvleermuis	x	x	
Noordse vleermuis	x	x	
Rosse vleermuis	x	x	
Ruige dwergvleermuis	x	x	
Tweekleurige vleermuis	x	x	
Vale vleermuis	x	x	
Watervleermuis	x	x	
Zoogdieren (marien)			
Bruinvis	x	x	

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Bultrug		x	x
Dwergpotvis		x	
Gestreepte dolfijn		x	
Gewone dolfijn	x	x	
Gewone spitsdolfijn		x	
Gewone vinvis		x	x
Griend		x	
Grijze dolfijn		x	
Kleine zwaardwalvis		x	
Narwal		x	
Noordse vinvis			x
Orka		x	
Potvis			x
Tuimelaar	x	x	
Walrus		x	
Witflankdolfijn	x	x	
Witsnuitdolfijn	x	x	
Amfibieën			
Boomkikker	x	x	
Geelbuikvuurpad	x	x	
Heikikker	x	x	
Kamsalamander	x	x	
Knoflookpad	x	x	
Poelkikker	x		
Rugstreppad	x	x	
Vroedmeesterpad	x	x	
Vuursalamander	x		
Reptielen			
Gladde slang	x	x	
Muurhagedis	x	x	
Zandhagedis	x	x	
Reptielen (schildpadden)			
Dikkopschildpad	x	x	x

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Kemp's zeeschildpad	x	x	x
Lederschildpad	x	x	x
Soepschildpad	x	x	x
Vissen			
Houting	x		
Steur	x	x	
Vlinders			
Apollovlinder		x	
Boszandoog		x	
Donker pimpernelblauwtje	x	x	
Grote vuurvlinder	x	x	
Moerasparelmoervlinder		x	
Pimpernelblauwtje	x		
Teunisbloempijlstaart		x	
Tijmblauwtje	x	x	
Zilverstreephooibeestje	x	x	
Libellen en waterjuffers			
Bronslibel	x	x	
Gaffellibel		x	
Gevlekte witsnuitlibel	x	x	
Groene glazenmaker	x	x	
Mercurwaterjuffer		x	
Noordse winterjuffer	x	x	
Oostelijke witsnuitlibel	x	x	
Rivierrombout	x	x	
Sierlijke witsnuitlibel	x	x	
Kevers			
Brede geelrandwaterroofkever	x	x	
Gestreepte waterroofkever	x	x	
Heldenbok	x		
Juchtleerkever	x	x	
Vermiljoenkever	x	x	
Insecten (overig)			
Oeveraas		x	
Mollusken			

	Habitatrichtlijn, Bijlage IV	Conventie van Bern, Annex I, II	Conventie van Bonn, Annex I
Bataafse stroommossel	x		
Platte schijfhoren	x		
Planten			
Drijvende waterweegbree	x	x	
Geel schorpioenmos		x	
Groenknolorchis	x	x	
Kleine vlotvaren		x	
Kruipend moerasscherm	x	x	
Liggende raket		x	
Tonghaarmuts		x	
Zomerschroeforchis	x	x	

BIJLAGE C

BESCHERMDE SOORTEN ART 3.10

Art. 3.10 Wnb

Zoogdieren (overig)

Aardmuis
 Boommarter
 Bosmuis
 Bunzing
 Damhert
 Das
 Dwergmuis
 Dwergspitsmuis
 Edelhart
 Eekhoorn
 Egel
 Eikelmuis
 Gewone bosspitsmuis
 Grote bosmuis
 Haas
 Hermelijn
 Huisspitsmuis
 Konijn
 Molmuis
 Ondergrondse woelmuis
 Ree
 Rosse woelmuis
 Steenmarter
 Tweekleurige bosspitsmuis
 Veldmuis
 Veldspitsmuis
 Vos
 Waterspitsmuis
 Wezel
 Wild zwijn
 Woelrat

Zoogdieren (marien)

Gewone zeehond
 Grijs zeehond

Amfibieën

Alpenwatersalamander
 Bruine kikker
 Gewone pad
 Kleine watersalamander
 Meerkikker
 Middelste groene kikker
 Vinpootsalamander
 Vuursalamander

Reptielen

Adder
 Hazelworm
 Levendbarende hagedis
 Ringslang

Vissen

Beekdonderpad
 Beekprik
 Elrits
 Europese rivierkreeft
 Gestippelde alver
 Grote modderkruiper
 Kwabaal

Vlinders

Aardbeivlinder
 Bosparemoervlinder
 Bruin dikkopje
 Bruine eikenpage
 Donker pimpernelblauwtje¹⁾
 Duinparemoervlinder
 Gentiaanblauwtje
 Grote paremoervlinder
 Grote vos
 Grote vuurvinder¹⁾
 Grote weerschijnvlinder
 Iepenpage
 Kleine heivlinder
 Kleine ijsvogelvlinder
 Kommavlinder
 Pimpernelblauwtje¹⁾
 Sleedoorpage
 Spiegeldikkopje

Veenbesblauwtje
 Veenbesparemoervlinder
 Veenhooibeestje
 Veldparemoervlinder
 Zilveren maan

Libellen en waterjuffers

Beekrombout
 Bosbeekjuffer
 Donkere waterjuffer
 Gevlekte glanslibel
 Gewone bronlibel
 Hoogveenglanslibel
 Kempense heidelibel
 Speerwaterjuffer

Kevers

Vliegend hert

Planten

Akkerboterbloem
 Akkerdoornzaad
 Akkerogentroost
 Beklierde ogentroost
 Berggamander
 Bergnachtorchis
 Blaasvaren
 Blauw guichelheil
 Bokkenorchis
 Bosboterbloem
 Bosdravik
 Brave hendrik
 Brede wolfsmelk
 Breed wollegras
 Bruinrode wespenorchis
 Dennenorchis
 Dreps
 Echte gamander
 Franjegtiaan
 Geelgroene wespenorchis
 Geplooid vrouwenmantel
 Getande veldsla
 Gevlekt zonneroosje
 Glad biggenkruid
 Gladde zegge

Datum: 25-8-2016

Groene nachtorchis
Groensteel
Groot spiegelklokje
Grote bosaardbei
Grote leeuwenklauw
Honingorchis
Kalkboterbloem
Kalketrip
Karthuiszeranjer
Karwijselie
Kleine ereprijs
Kleine schorseneer
Kleine wolfsmelk
Kluwenklokje
Knollathyrus
Knolspirea
Korensla
Kranskarwij
Kruiptijm
Lange zonnedaauw
Liggende ereprijs
Moerasgamander
Muurbloem
Naakte lathyrus
Naaldenkervel
Pijlscheefkalk
Roggelelie
Rood peperboompje
Rozenkransje
Ruw parelzaad
Scherpkruid
Schubvaren
Schubzegge
Smalle raai
Spits havikskruid
Steenbraam
Stijve wolfsmelk
Stofzaad
Tengere distel
Tengere veldmuur
Trosgamander
Veenbloembies
Vliegenorchis

Vroege ereprijs
Wilde averuit
Wilde ridderspoor
Wilde weit
Wolfskers
Zandwolfsmelk
Zinkviooltje
Zweedse kornoelje

¹⁾Deze soorten staan ten onrechte op de bijlage bij de wet. Ze staan namelijk ook genoemd op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en/of ook op bijlage II van de Conventie van Bern. Daarom zijn dit soorten zoals bedoeld in Wnb art. 3.5

Datum: 25-8-2016

23 van 24

MEMO